



MEDBORGERLIG
SAMLING

Demokratipolitiskt program för Medborgerlig Samling

Antaget 2017-09-25

Reviderat av partistämman 2019

Reviderat av partistämman 2021

Reviderat av partistämman 2023

Inledning

Frågor som rör demokratins regelverk och hur goda strukturer för det demokratiska styret ska uppnås är kärnfrågor för Medborgerlig Samling. Det handlar inte bara om reglerna för allmänna val och de demokratiska församlingarna, utan även om främjande av kompetens inom den offentliga förvaltningen, motverkande av korrupktion och bejakande av frihet och lokalt självbestämmande. Flera av Sveriges problem har förstärkts av bristerna inom det demokratiska systemet. Medborgerlig Samling är det enda politiska partiet i Sverige som tar frågorna om hur makten ska utövas på allvar.

Medborgerlig Samling vill att

- yttrande- och mötesfriheten alltid ska värnas
- antalet riksdagsledamöter ska minskas med åtminstone 100 ledamöter till 249 ledamöter och att procentspärren för personval ska slopas
- medborgarna ska ges tvingande rätt att få genomföra folkomröstning på såväl nationell, regional som kommunal nivå.
- en gemensam valsedel som innehåller alla partier införs vid allmänna val till riksdag, region och kommun
- en mindre förstakammare/kommunal rådsförsamling i riksdagen ska införas med lokala och regionala representanter
- partistödet till partiorganisationerna stegvis ska trappas ned för att slutligen slopas
- riksdagsledamöternas egna utrednings- och kansliresurser ska stärkas
- kommunala borgmästare ska kunna utses i direktval och antalet kommunpolitiker minskas
- valdagarna för riksdagsval och kommunal-/landstingsval ska skiljas åt
- endast svenska medborgare har rätt att rösta i allmänna val
- en helt oberoende kommunrevision ska införas
- en författningsdomstol ska inrättas
- antalet myndigheter ska minskas avsevärt, med början bland rena ideologiproducerande myndigheter och bidragsfördelningsmyndigheter
- myndigheternas PR-verksamhet och ideologiskt grundade aktivism ska upphöra
- personliga ansvars- och delegationsordningar inom myndigheter ska tydliggöras och ett verkligt tjänstemannaansvar införas
- endast saklighet ligger till grund vid tillsättning av tjänster inom offentlig sektor genom att en avidentifierad rekryteringsprocess införs

- de statliga bidragen till föreningslivet ska minskas kraftigt, mot utökade möjligheter till skatteavdrag för donationer till föreningar
- mediestödet ska avskaffas
- Public Service, dvs Förvaltningsstiftelsen för Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB, ska avvecklas och att en kanal för begränsad samhällsinformation skapas.

Problembild

Demokratin behöver, enligt den välkända klyschan, ständigt vinnas på nytt. Makten har alltid en benägenhet att försöka tillförskansa sig mer makt. Byråkrati har alltid en drivkraft att skapa mer arbete åt sig själv och svälla. Med tanke på dessa grundläggande mekanismer och Sveriges erkänt stora statsapparat är det inte underligt att Sverige rör sig i riktning mot minskad demokrati och att klyftan mellan folk och etablissemang växer.

Sverige har en författning som röstades igenom i början av 1970-talet och som i mångt och mycket är en produkt av sin tid. Maktindelning betraktades med misstro, som ett hot mot den folksuveränitet och det politikervälde som ansågs – och av många fortfarande anses – vara den ideala demokratin. Staten måste enligt detta synsätt inte begränsas, eftersom den förutsätts vilja alla väl och dessutom har uppdraget att förse medborgarna med välfärd, bostad och arbete. Sveriges tidigare författning, med ursprung 1809, hade större inslag av maktindelning än regeringsformen från 1974.

På myndighetssidan ser det illa ut. Myndigheternas ledning präglas av frånvaro av personligt ansvar och ansvarsutkrävandet är obefintligt. De är ideologiskt influerade och verksamheten lider av vänskapskorruption och inkompetens. Vissa myndigheter har tillkommit av rent ideologiska skäl.

Sverige har ett stort problem med det mäktiga välfärdsindustriella komplex av myndigheter, privilegierade organisationer och privata intressen som påverkar och styr politiken. Vissa myndigheter har i hög grad kommit att styras av andra agendor än de som framgår av lagar och förordningar. Ett tydligt exempel på detta är hur Migrationsverket länge har tillämpat utlänningslagen och etablerat en praxis som inte är förankrad i lagstiftningen.

Det politiska etablissemanget är i mångt och mycket sammanvuxet med staten och helt beroende av skattemedel. Samma sak gäller för stora delar av civilsamhället.

Det är dags att på nytt reformera ramverket kring demokratin, i riktning mot begränsning och kontroll av statsmakten, inrättande av balanserande maktcentra och införande av mer personligt ledarskap och minskat inflytande från partiapparaterna.

Demokratipolitiska förslag

Värna de grundläggande demokratiska friheterna

Gång efter annan kommer det förslag om att yttrandefriheten på internet måste inskränkas, med hänvisning till så kallat näthat. Vidare har paragrafen om hets mot folkgrupp kommit att användas på ett sätt som skapar rättsosäkerhet och förbjuder yttranden som kan anses som stötande, utan att egentligen vara hetsande. Medborgerlig Samling vill motverka förslag och påtryckningar mot sociala medier om att inskränka yttrandefriheten. Paragrafen om hets mot folkgrupp behöver begränsas och förtydligas, så att den endast blir tillämplig i fall av verklig hets och inte blir en gummiparagraf.

Rätten att hålla öppna möten och manifestationer innebär också att andra grupper inte har rätt att störa och angripa möten som har fått vederbörligt polistillstånd. Ordningsmakten måste här ställa upp för dem som har tillstånd och inte tillåta anarki och att motdemonstranter ges rätt att förstöra lagliga demonstrationer.

Antalet riksdagsledamöter och personval

Sverige har ovanligt många parlamentariker, riksdagsledamöter, om man ser till befolkningmängden. Enligt grundlagen är riksdagen folkets främsta företrädare, men i praktiken är ledamöterna – givetvis med några undantag – en anonym massa. Här ligger en av de stora bristerna i den svenska demokratin.

Medborgerlig Samling vill minska antalet riksdagsledamöter med åtminstone 100 ledamöter ned till 249 ledamöter, samtidigt som antalet valkretsar bör öka – i synnerhet i de tätbefolkade regionerna. På så sätt stärks kopplingen mellan väljarna och de folkvalda. Medborgarna i en viss valkrets ska känna till vilka som företräder dem i riksdagen. Vidare är procentspärren för att personkryssen ska ha någon betydelse bara ett demokratiskt hinder och bör avskaffas.

Valsedlarnas utformning

Den svenska modellen med separata valsedlar för varje parti får anses som föråldrat och riskerar att utsättas för sabotage och fusk. En gemensam valsedel skulle säkra att valprocessen blir mer jämlik och rättvis, än vad som är fallet idag, samtidigt som valhemligheten skulle säkras på ett mycket effektivt sätt.

Medborgerlig rätt till folkomröstning

Den representativa demokrati som Sverige har idag har utvecklats i en riktning där makten (de folkvalda) kommer allt längre bort från medborgarna. Detta p.g.a. att det blir så många lager av representation mellan väljarna och de folkvalda att kontakten dem

emellan oftast urholkats eller har helt försvunnit. En rätt för medborgarna att under vissa förutsättningar framtvinga folkomröstning i viss fråga på nationell, regional och kommunal nivå skulle revitalisera den svenska demokratin. Makten kommer närmare folket och ökar möjligheterna för medborgarna att påverka politiken i för medborgarna avgörande frågor.

Starkare skydd för regioner och kommuner i självstyrelsefrågor

Det kommunala och regionala självstyret ska utövas under lagarna, men måste samtidigt få ett starkare skydd i den svenska författningen. Genom ett återinförande av en förstakammare i riksdagen i form av en rådsförsamling bestående av företrädare för kommuner och regioner kan ett sådant skydd åstadkommas. Lagförslag som ändrar maktbalansen eller inkräktar på självstyret måste då godkännas av förstakammaren för att antas. Kammaren ska enbart ha medbestämmanderätt i angelägenheter som rör det kommunala och regionala självstyret. Den bör hållas förhållandevis liten och sammanträda vid ett begränsat antal tillfällen per år.

Vidare måste hela det kommunala utjämningsystemet reformeras radikalt. I praktiken har kommunerna i dag inte längre någon möjlighet att öka sina skatteintäkter genom tillväxt- och sysselsättningsorienterad politik. Nästan alla sådana förbättringar berövas nämligen kommunen genom att de förs in i utjämningsystemet. Då återstår bara skatte- och avgiftshöjningar, samt neddragningar av verksamheten. Medborgerlig Samling menar att utjämnningen måste minska avsevärt. Sakområden där stora olikheter inte kan accepteras, såsom t ex skolan och viss myndighetsutövning, bör lyftas upp till högre nivå – i skolans fall till staten – i stället för att utgöra skäl för en utjämnning som i praktiken upphäver det kommunala självstyret.

Sverige måste bli bättre på att stå upp mot den federativa klåfingrigheten från EU:s sida. Låt besluten fattas i enlighet med den subsidiaritetsprincip som är grundläggande för EU-samarbetet. Subsidiaritetsprincipens mål är att garantera att besluten fattas så nära medborgarna som möjligt och att man kontrollerar om åtgärder som vidtas på Europeiska unionens (EU) nivå är motiverade i förhållande till de möjligheter som finns på nationell, regional eller lokal nivå.

Partistödet

Partistödet infördes på 1960-talet. Innan dess fick partierna förlita sig på egen finansiering, såsom medlemsavgifter, lotterier, donationer etc. Stöd betalas ut på alla politiska nivåer. Det statliga stödet är idag fördelat på ett kanslistöd för att upprätthålla fungerande riksdagskanslier och på ett rent organisationsstöd, som går till partiorganisationerna. Liknande arrangemang finns på landstingsnivå och på kommunal nivå. Stöden uppgår sammantaget till över en miljard kronor.

Medborgerlig Samling anser att kanslistöden är berättigade, medan organisationsstöden stegvis bör trappas ned för att slutligen slopas helt och hållet. Partierna har blivit toppstyrda kampanjorganisationer, vilka inte längre är beroende av sina medlemmar. Partistöden är en viktig faktor i denna negativa utveckling. Stöden har använts som ett sätt för att kompensera partiernas medlemstapp. Det politiska bidragsberoendet och symbiosen med statsmakten måste brytas. Det är åter dags för parterna att gå till medborgarna och söka deras aktiva stöd.

I gengäld måste partierna ha adekvat redovisningsplikt när det gäller finansiering. Transparens är A och O.

Riksdagsledamöterna ska vara folkets främsta företrädare, men är i hög grad styrda av de ekonomiskt starka partiorganisationerna och deras ledarskikt. Sverige utmärker sig internationellt genom att ledamöterna inte har egen administrativ personal knuten till sig, utan denna är kopplad till partigruppernas ledning. Medborgerlig Samling vill förändra detta genom att ge de färre riksdagsledamöter som vårt förslag innebär egna befogenheter att utnämna administrativ personal.

Direktval av borgmästare

På den lokala politiska nivån är personligt ledarskap och tydlighet inför väljarna vart de ska vända sig vid frågor och önskemål särskilt betydelsefullt. De svenska kommunerna har blivit kollektivistiska enheter med synnerligen vaga och hoppande ansvarsförhållanden. Detta följer samma trend som slog igenom i och med regeringsformen 1974.

Medborgerlig Samling anser att borgmästarämbetet bör återinföras och direktväljas. En tänkbar ordning inom kommunen vore att ett reducerat kommunfullmäktige väljs med vissa givna befogenheter, men att borgmästaren har ett huvudansvar och den huvudsakliga makten. Genom att införa personval av borgmästare blir både makt och ansvarsförhållandena mycket tydligare för kommuninnevånarna. Den kommunala myndighetsutövningen kan bli mer professionaliserad och antalet arvoderade kommunpolitiker kan minskas. Dessutom skulle från partier oberoende kandidater kunna ställa upp i borgmästarval, vilket skulle kunna öka kompetensen inom våra kommunledningar och ge den lokala demokratin en riktig vitamininjektion.

Skilda valdagar

Genom att ha alla val utom EU-valet på samma dag försvinner skillnaden mellan de olika nivåerna och väljarna blir sämre informerade. Även om valdeltagandet i de lokala och regionala valen säkerligen höjs av att allt sker samtidigt, är nackdelen i form av sammanblandning och att den lokala och regionala profileringen försvinner betydande.

Medborgerlig Samling anser följaktligen att valdagarna ska skiljas åt, så att det hålls lokala och regionala val vid ett tillfälle och riksdagsval vid ett annat tillfälle.

Kommunrevision

Kommunrevisionen i Sverige är en egendomlig ordning, i och med att revisionen sköts av en politiskt sammansatt nämnd i kommunen, som i sin tur anlitar professionella revisorer. Det högsta ansvaret för revisionen vilar dock hos den politiskt sammansatta nämnden, som alltså dels är en del av kommunen och dels består av politikerkollegor till dem vars beslut och styrning ska revideras.

För att skärpa granskningen av kommunernas förvaltning av skattemedel ser Medborgerlig Samling det som självklart att en helt utomstående revisionsmyndighet ska handha revisionen av kommuner och landsting/regioner. Detta ansvar kan tilldelas den befintliga Riksrevisionen eller förläggas hos länsstyrelserna.

Sveriges kommuner och regioner

Samarbetsorganisationen Sveriges kommuner och regioner (SKR) är en väsentlig maktfaktor i svensk inrikespolitik som har lyckats göra sig osynlig för en intresserad allmänhet. Insynen för utomstående i denna kostsamma verksamhet är mycket bristfällig trots att verksamheten är helt skattefinansierad. Offentlighetsprincipen gäller märkligt nog inte för denna verksamhet. Bristen på transparens är dock ett allvarligt problem. Medborgerlig Samling vill därför att SKR skall omfattas av samma lagstiftning om allmänna handlingar som staten, regionerna och kommunerna måste följa.

Författningsdomstol

Även om svenska domstolar efter lag- och praxisändringar har ett något större utrymme än tidigare att bedöma huruvida lagar, förordningar och myndighetsföreskrifter är grundlagsenliga är skyddet inte tillräckligt. För att ge grundlagarna och därmed det demokratiska systemet, fördelningen av befogenheter och medborgerliga rättigheter en starkare ställning bör en författningsdomstol inrättas. Till författningsdomstolen ska medborgare, organisationer, kommuner, myndigheter och domstolar kunna vända sig för att få prövat om lagar, förordningar, myndighetsföreskrifter och myndighetsbeslut är förenliga med grundlagen.

Antalet myndigheter

Sverige har 337 statliga myndigheter (2017), vilket dock inkluderar alla domstolar. Antalet statliga förvaltningsmyndigheter uppgår dock till hisnande 241 stycken (2017). Alla har egna sekretariat, informatörer, chefer och så vidare. Flera myndigheter har därtill ideologiska agendor.

Medborgerlig Samling vill se en myndighetskommission med uppdraget att lägga ned och slå samman statliga myndigheter. Vidare vill vi etablera en praxis att varje nyskapande av en myndighet ska föregås av åtminstone en nedläggning/sammanslagning. De myndigheter som främst är aktuella för nedläggning är myndigheter som har i uppdrag att producera ideologi, myndigheter vilka bedriver och finansierar forskning som kan hanteras av universiteten och högskolorna, samt myndigheter vars främsta uppdrag är fördelning av allehanda bidrag.

Myndigheters PR-verksamhet

Myndigheter lägger stora resurser på PR och kommunikation - det vill säga på lobbyism och påverkansarbete som ska höra till civilsamhället och politiken. Det gäller för övrigt även kommuner. Tillställningar som Almedalsveckan i Visby visar detta med all tydlighet.

Medborgerlig Samling anser att myndigheter inte ska ägna sig åt att sälja budskap och driva politiska frågor. Riksdagen bör dessutom få en tydligare granskningsfunktion. I grunden handlar det om att prioritera granskning av förvaltningsmyndigheter som en viktig politisk fråga, vilket kräver politisk vilja. Tillrättalagd politisk kommunikation från myndigheter kan leda till sämre förutsättningar för den granskande journalistiken att göra sitt jobb.

Rätten för medborgare att ta del av information

Idag kan myndigheter teoretiskt begränsa medborgarnas tillgång till information från myndigheten genom att begära höga avgifter även för rimlig kopiering av dokument, porto med mera. Detta trots att all information finns elektroniskt lagrad hos myndigheterna och ska kunna delges elektroniskt genom till exempel e-post eller andra allmänt använda lagringsmedier.

Säkerhetskopior på till exempel e-post är inte allmän handling idag. Detta måste ändras, så att gallring av e-post inte kan ske med intentionen att dölja myndighetens interna och externa kommunikation.

Tillsättningar av tjänster inom offentlig sektor

Samtliga tillsättningar av tjänster i stat, kommuner, regioner och av dessa kontrollerade bolag, ska utlysas öppet och ansökan ska vara öppen för alla. Tillsättningar ska enbart ske på saklig grund, där kunskap, erfarenhet och personlig lämplighet ska anses utgöra saklig grund. Vid utlysning av tjänst ska de krav och önskemål som ska ligga till grund för urval bland sökande specificeras.

Internrekrytering ska även fortsättningsvis kunna ske baserat på meriter och erfarenheter inom offentlig verksamhet, utan att för den skull kräva extern rekrytering.

Urval av sökande ska ske enbart på kunskap, erfarenhet och personlig lämplighet. Därför ska samtliga ansökningsprocesser i stat, kommuner, regioner, och av dessa kontrollerade bolag uppdateras för att möjliggöra att beslut om vilka individer som kallas till intervju med den som beslutar om tillsättning, åtminstone i första omgången alltid sker utan att beslutsfattaren har kännedom om sökandens namn, kön, hudfärg, etnicitet, sexualitet, religion, partibok, eller nätverk (inkl. av sökande angivna personliga referenser).

Personligt ansvar inom myndigheter – tjänstemannaansvaret

Handläggningen som sker vid statliga och kommunala myndigheter utan personligt ansvar måste upphöra. Myndighetschefen ska alltid ha ansvaret innan detta delegeras nedåt i organisationen. Om en handläggare inte klarar av eller hinner med sina arbetsuppgifter ska denne delegera tillbaka ansvaret uppåt för att undgå juridiskt ansvar. Den högsta myndighetschefen ska i sin tur enbart kunna undgå juridiskt ansvar genom att meddela riksdag och regering att uppgiften inte kan utföras. Motsvarande ska gälla inom kommunerna. På så sätt garanteras att informationen når beslutsfattarna.

Ett verkligt tjänstemannaansvar måste återinföras. Det är inte felaktiga beslut från tjänstemäns sida som ska vara primärt fokus för ett juridiskt tjänstemannaansvar. Fel inträffar när ärenden ska hanteras skyndsamt och kan i regel rättas till genom skadestånd. Det väsentliga att komma åt är långsam och vårdslös myndighetsutövning samt tjänstemän som låter sig påverkas av sin egen ideologiska/politiska uppfattning. Här måste ansvaret tydliggöras och avlämning av ärendet uppåt i organisationen vara krav för att undvika juridiskt ansvar.

Bidrag till föreningslivet

Sverige har sedan länge en korporativistisk tradition, innebärande att statsmakten gärna knyter till sig ickestatliga organisationer för att söka samförstånd och verka för gemensamma målsättningar. Problem uppstår dock när stat och kommun anslår stora medel till den ideella sektorn, vilket medför att denna blir beroende av det offentliga och riskerar att förvandlas till ett lydigt verktyg. På detta sätt har stora delar av det svenska civilsamhället korruperats ideologiskt och blivit något av en förlängd arm till statsmakten, samtidigt som föreningslivet inför medborgarna låtsas som att det är föreningarnas medlemmar som företräds. När det gäller trossamfund och etniska föreningar innebär dessa bidrag dessutom att krafter som ofta är extrema och separatistiska i förhållande till samhället i stort får en dominans och blir legitima företrädare för grupperna i fråga.

Medborgerlig Samling anser att bidragen till föreningslivet ska minska väsentligt. Inget offentligt stöd ska gå till etniska och religiösa föreningar/samfund, med undantag för hjälp med att upprätthålla skydd och säkerhet kring gudstjänstlokaler och liknande. Undantag kan även göras för barn- och ungdomsverksamhet samt för idrottsrörelsen, där det kan finnas särskilda skäl för offentligt stöd. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor samt Nämnden för statligt stöd till trossamfund bör läggas ned omgående.

I huvudsak bör offentliga bidrag ersättas med skatteavdrag för privatpersoner och eventuellt även för företag vid donationer till den ideella sektorn. På vis kan medborgarna själva avgöra vilka organisationer och föreningar de vill stödja, istället för att staten avgör detta. Föreningslivet ska präglas av medborgarnas personliga engagemang och inte av statens, regionens eller kommunens vilja till ideologisk, eller annan, styrning.

Mediestödet

Mediestödet innebär, precis som i fallet med bidragen till ideella föreningar, att ett osunt beroendeförhållande skapas mellan den fria pressen och staten. Senaste mediestödsutredningens förslag om villkorande av stöd enligt värderingskriterier talar sitt tydliga språk. Dessutom innebär mediestödet en orättvisa i förhållande till medieföretag som inte är kvalificerade.

Mediestödet bör stegvis fasas ut. Villkoren för kvalitetsjournalistik är delvis beroende av den allmänna näringspolitiken, där Medborgerlig Samling har företagsvänliga förslag.

Ett avvecklande av Public Service

Public Service är idag väldigt politiserat och de som verkar inom och som påverkar SVT och SR återspeglar inte landets politiska sammansättning som helhet. Den vinkling i nyhets- och debattprogram som förekommer utarmar allmänhetens förtroende. Viktiga meddelanden till allmänheten skulle kunna sändas via kommersiella kanaler, men i händelse av krig behöver staten en informationskanal som man själv kontrollerar utan mellanhänder. Radio är det medium som passar bäst då det kan nå störst publik och kan avlyssnas via både dator och FM-mottagare. Därför bör en radiokanal behållas

Medborgerlig Samling vill avveckla public service och därvid:

- Stycka och avyttra SVT
- Avyttra UR
- Stycka och avyttra SR och endast behålla en kanal (P1)

Medborgarens rätt till integritet

Enskilda medborgares uppgifter hos myndigheter är alltför lätt tillgängliga på nätet. Detta medför en hög risk för integritetsskada som inte är ringa för medborgaren, då uppgifterna kan eftersökas av vem som helst såväl nationellt som internationellt. Kriminella, stalkers, och främmande nationers underrättelse- och säkerhetstjänster kan med ett par knapptryckningar få kännedom om en stor mängd privata förhållanden, dessutom helt anonymt.

Det är rimligt med större begränsningar än idag.